

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (IV KVARTAL 2022)

Eesti Panga 2022. aasta novembri hinnangu järgi on finantstsüklilist tulenevad riskid kiire laenukasvu tõttu Eestis suurenenud ning seetõttu otsustas Eesti Pank 28. novembril 2022 tõsta nende riskide katteks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra.

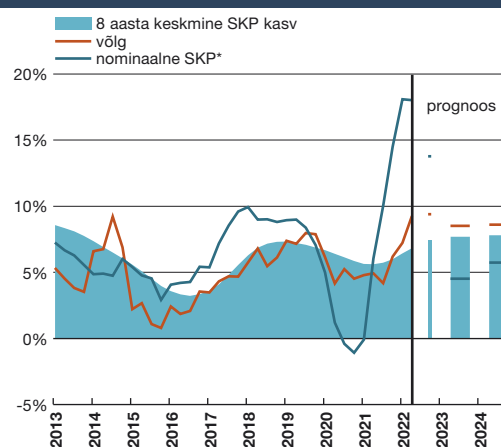
- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **1%** alates 7. detsembrist 2022 ja **1,5%** alates 1. detsembrist 2023.
- Standardne võla ja SKP suhtarv: 109%; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist: -11 protsendipunkti.
- Puhvri arvutuslik määr: 0%.
- **Puhvrimäär põhjendus.** Alates 2021. aasta viimasest kvartalist märkimisväärselt hoo-
gustunud laenukasvu tõttu on Eesti finantsstabiilsust ohustavad tsüklilised riskid suurene-
nud. Reaalsektori võla aastakasv kiirenes 2022. aasta teise kvartali lõpuks 9%le, mis on
kiirem kui majanduse pikaajaline nominaalkasv (6–7%). Pangandusstatistika järgi kiirenes
kasvutempo kolmandas kvartalis veelgi – nii eluasemelaenude kui ka ettevõtetele antud
laenude aastakasv oli septembri lõpus üle 12%. Vaatamata reaalsektori võla kiirele kasvule
on võlakoormus ehk võla ja SKP suhtarv jätkuvalt vähenenud, kuna kiire hinnakasv suuren-
dab nominaalse SKP mahtu. Eesti Panga viimase prognoosi järgi võlakoormus järgmistel
aastatel aga suureneb. Majanduskasvu ületav võlakasv tähendab seda, et reaalsektor peab
tulema toime suurema laenukoormusega. Kui makromajanduse olukord peaks ootamatult
ja järsult halvenema, tekivad laenude tagasimaksmisega probleemid, mis on varasema kiire
laenukasvu tõttu potentsiaalselt suuremad. Seetõttu on vastutsüklilise kapitalipuhvri tõst-
mine vajalik, et kindlustada pankadele suurem kapitalivaru kuhjunud riskide maandamiseks.

Reaalsektori võla aastakasv jätkas 2022. aasta teises kvartalis kiirenemist.

Reaalsektori võlg suurenes teises kvartalis aastavõrdluses 9,3%, mis oli viimase kaheksa aasta kiireim kasv. Samas jäi võla kasvutempo aeglasemaks kui nominaalse SKP aastakasv. Inflatsiooni tõttu väga volatiilse nominaalse SKP tõttu on mõistlik võrrelda võlakasvu lisaks jooksvale majanduskasvule ka pikaajalise majanduskasvuga. Eesti Pank on vastutsüklilise kapitalipuhvri hinnangus kasutanud pikaajalise SKP kasvu näitajana viimase kaheksa aasta keskmist nominaalset SKP kasvu, mis aitab tasandada kasvutempo lühiajalist heitlikkust. Täpsustatud finantskonto andmetel on võla kasv Eestis püsinud kolmandat kvartalit järjest suurem nominaalsest pikaajalisest SKP kasvust (6–7%), mis viitab finantstsüklilist tulenevate riskide suurenemisele Eestis (vt joonis 1). Ettevaates on Eesti Panga septembriprognosi järgi oodata, et võla aastakasv ületab järgnevatel aastatel nii pikaajalist kui ka jooksvat nominaalset SKP kasvu.

Kiiresti on kasvanud nii ettevõtete kui ka majapidamiste võlakohustused. Nii ettevõtete kui ka majapidamiste võlg kasvas teises kvartalis mullusega võrreldes rohkem kui 9%. Ettevõtete panga-

Joonis 1. Reaalsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos

* Libisev 4 kvartali SKP aastakasv.
Allikad: Eesti Pank, statistikaamet.

laenude ja majapidamiste eluasemelaenude kasv ületas 11% ning mõlemad panustasid reaalsektori võlakasvu pea samas suurusjärgus (vt joonis 2). Pangandusstatistika järgi kiirenes pangalaenude kasvutempo kolmandas kvartalis veelgi – nii eluasemelaenude kui ka ettevõtetele antud laenude aastakasv ulatus septembri lõpus üle 12%.

Hoolimata kiirest võlakasvust jätkas reaalsektori võlakoormus 2022. aasta teises kvartalis alanemist. Tugev nominaalne majanduskasv on aidanud Eesti reaalsektori võlakoormust vähendada. 2022. aasta teise kvartali lõpuks alanes võlakoormus 109%ni. Ettevaates on siiski oodata, et nominaalse SKP kasvu aeglustumise taustal peatub ka võlakoormuse kahanemine ning järgnevatel aastatel hakkab võlakoormus taas tõusma.

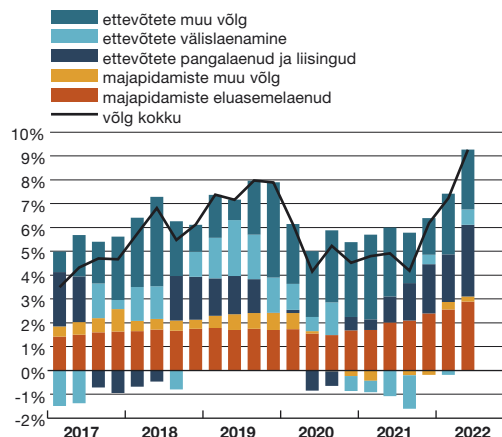
Baseli pangajärelevalve komitee meetodika alusel arvatud nn standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe oli 2022. aasta teise kvartali lõpus –11 protsendipunkti. Eesti Panga arvutatav täiendav lõhe oli –17 protsendipunkti. Negatiivne võla ja SKP suhtarvu lõhe tähendab, et võla ja SKP suhtarv on selle meetodika järgi praegu võlakoormuse pikaajalisest trendist madalam, mistõttu on vastutsüklilise puhvri arvutuslik määr 0%. Ettevaates on Eesti Panga septembriprognosi järgi oodata, et lähema kolme aasta jooksul võla ja SKP lõhe järk-järgult väheneb ning muutub 2024. aasta lõpuks taas positiivseks (vt joonis 3).

Pangandussektori senine tugev kapitaliseeritus aitab tagada kõrgema puhvrinõude sujuva täitmise. Pangandussektori kapitaliseeritus on praegu tugev (esimese taseme omavahendite suhtarv oli 2022. aasta teise kvartali lõpus 23%)

ning seda toetab hea kasumlikkus, mis tänu rahaturuintressimäärade tõusule lähiajal tõenäoliselt suureneb. Lisanduvat puhvrinõuet oleks kõigil süsteemselt olulistel pankadel võimalik täita kas seni vabahtlikult hoitavate omavahendite või kasumi arvelt. Seega pole ohtu, et vastutsüklilise kapitalipuhvri määra tõstmine avaldaks majanduse rahastamisele märkimisväärset negatiivset mõju. Lisaks jõustub kõrgem nõue alles aasta pärast, mis jätab pankadele kapitali kogumiseks piisava ajavaru.

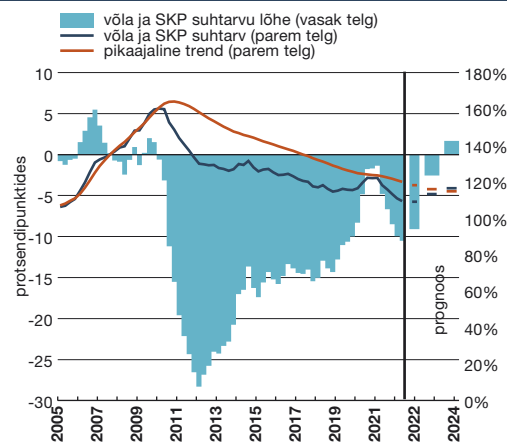
Kokkuvõttes otsustas Eesti Pank tõsta suurenenud tsükliliste riskide tõttu 2022. aasta neljandas kvartalis vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 1%lt 1,5%ni. Nõue hakkab kehtima 1. detsembrist 2023. Vastutsüklilise kapitalipuhvri määra tõstmine on vajalik, kuna alates 2021. aasta viimasest kvartalist on võla kasv Eestis märkimisväärselt hoogu kogunud ning seetõttu on suurenenud Eesti finantsstabiilsust ohustavad tsüklilised riskid. Reaalsektori võla aastakasv kiirenes 2022. aasta teise kvartali lõpuks 9%le, mis on kiirem kui majanduse pikaajaline nominaalkasv (6--7%). Finantskonto andmetel on võla kasv Eestis olnud juba kolmandat kvartalit järjest kiirem kui nominaalne pikaajaline SKP kasv, mis viitab sellele, et finantstsüklilist tulenevate riskide suurenemine on püsivat laadi. Kiirest hinnakasvust tingitud kiire nominaalse SKP kasvu tõttu reaalsektori võlakoormus ehk võla ja SKP suhtarv

Joonis 2. Reaalsektori koguvõla aastakasv komponentide kaupa

Allikas: Eesti Pank.

Joonis 3. Standardne võla ja SKP suhtarvu lõhe

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

praegu küll väheneb, kuid ettevaates on oodata, et nominaalse SKP kasvu aeglustumise taustal peatub ka võlakoormuse alanemine ning järgnevatel aastatel hakkab võlakoormus taas tõusma. Kui makromajanduse olukord peaks ootamatult ja järsult halvenema, tekivad laenude tagasimaksmisega probleemid, mis varasema kiire laenukasvu tõttu on potentsiaalselt suuremad. Sellest tulenevalt on vastutsüklilise kapitalipuhvri tõstmine praegu vajalik, et kindlustada pankadele suurem kapitalivaru kuhjunud riskide maandamiseks.

Samas tuleb silmas pidada, et lähema aasta jooksul valitseb suur määramatus selles osas, kuidas Eesti laenu- ja võlaareng areneb, kuna rahvusvaheline majanduskeskkond on ebakindel. Seega juhul, kui majandusolukord Eestis peaks halvenema määral, mis toob kaasa laenukahjumite järsu suurenemise või märkimisväärsed rahastamispinged ja laenukasvu olulise aeglustumise, võib Eesti Pank puhvri- määra tõstmise otsuse ümber vaadata.